

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در بررسی

لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه بین المللی نمایندگان عروسکی

مرحله اول: آذرماه ۱۳۸۷

مرحله دوم: جلسه ۱۳۹۰/۷/۲۷ شورای نگهبان

استخراج، تنقیح و تدوین: کاظم کوهی اصفهانی

بازبینی: محمد امینی زاده

لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه بین‌المللی نمایندگان عروسی

۱- مقدمه

لایحه «عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه جهانی نمایندگان عروسی» که بنا به پیشنهاد معاونت حقوقی و امور مجلس رئیس‌جمهور به هیأت وزیران ارائه شده بود، در تاریخ ۱۳۸۷/۲/۱۵ در این هیأت به تصویب رسید و برای طی تشریفات قانونی و تصویب در مجلس شورای اسلامی به این نهاد ارسال شد. در مقدمه توجیهی این لایحه آمده است: به منظور گسترش حضور فعال جمهوری اسلامی ایران در سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی و بهره‌گیری از آن در جهت تأمین منافع ملی و تحقق هر چه بیشتر همگرایی منطقه‌ای و بین‌المللی در راستای اصول و اهداف استراتژیک سیاست خارجی کشور و بهره‌گیری از آخرین دستاوردهای علمی و تکنولوژیکی، این لایحه برای طی مراحل قانونی به مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌شود. این لایحه، در مجلس شورای اسلامی برای بررسی به صورت یک شوری در تاریخ ۱۳۸۷/۵/۲۳ به کمیسیون فرهنگی به عنوان کمیسیون اصلی ارجاع شد که کمیسیون مزبور آن را در جلسه ۱۳۸۷/۷/۸ پس از بحث و بررسی به تصویب رساند. مجلس شورای اسلامی نیز در تاریخ ۱۳۸۷/۸/۲۲، مصوبه مزبور را عیناً تصویب و برای طی مراحل قانونی مقرر در اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال کرد. این شورا پس از بررسی مصوبه، علاوه بر مغایر شناختن آن با اصل ۸۰ قانون اساسی، طریقه تصویب این لایحه در مجلس از جهت رعایت یا عدم رعایت تشریفات قانونی را نیز دارای ایراد و ابهام دانست و برای رفع ابهام به مجلس برگشت داد. کمیسیون فرهنگی مجلس با تشکیل جلسه در ۱۳۹۰/۵/۲۵ اصلاحات لازم را جهت رفع ایرادات شورای نگهبان انجام داد و عنوان لایحه را نیز به «لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه بین‌المللی نمایندگان عروسی» تغییر داد. این اصلاحات در جلسه علنی مجلس مورخ ۱۳۹۰/۷/۲۰ به تصویب نمایندگان رسید. پس از وصول مصوبه به شورای نگهبان، این شورا در جلسه ۱۳۹۰/۷/۲۷ پس از بررسی مصوبه، با اعلام عدم مغایرت آن با موازین شرع و قانون اساسی، نظر خود را طی نامه شماره ۹۰/۳۰/۴۴۲۵۰ مورخ ۱۳۹۰/۷/۲۷ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

۲- بحث و بررسی شورای نگهبان پیرامون لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه جهانی نمایندگان عروسکی مصوب ۱۳۸۷/۸/۲۲ مجلس شورای اسلامی (مرحله اول)

۲-۱- ماده واحده

”ماده واحده- به دولت اجازه داده می‌شود در « جهانی نمایندگان عروسکی » عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط و یا کمک اقدام نماید. تعیین و تغییر دستگاه اجرایی طرف عضویت بر عهده دولت است.”

۲-۱-۱- نظرات استدلالی

۲-۱-۱-۱- دیدگاه مغایرت

الف) با توجه به اینکه بر اساس اصل ۸۰ قانون اساسی تمامی وام‌ها و کمک‌های بلاعوض داخلی و خارجی از طرف دولت، باید به تصویب مجلس برسد، می‌باید جزئیات مساعدت و کمک دولت به این اتحادیه، به تصویب مجلس برسد، نه اینکه اجازه کلی به دولت داده شود، تا به هر نحو، اقدام نماید. بر این اساس، اطلاق عبارت «کمک» که شامل وام و کمک مالی بلاعوض نیز می‌شود، مغایر با قانون اساسی است.

ب) مشخص نیست متنی که از سوی مجلس به شورای نگهبان ارسال شده است، به تصویب مجلس رسیده است یا خیر؛ چه آنکه ضمائ ارسال در اوراق رسمی مجلس شورای اسلامی چاپ نشده و به امضاء رئیس مجلس نیز نرسیده است. به همین دلیل، نمی‌توان اساسنامه اتحادیه جهانی نمایندگان عروسکی را مصوبه مجلس تلقی کرد. بدین لحاظ، اظهار نظر در مورد آن ممکن نیست.

ج) مستفاد از اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی، آنچه که باید به تصویب مجلس برسد، متن و محتوای معاهده و موافقتنامه است، و نه صرف اجازه الحاق دولت به آن. به همین دلیل، متن ارسالی به لحاظ عدم رعایت تشریفات تصویب مقرر در اصول مزبور، مغایر با قانون اساسی است.

د) تصویب کلی یک لایحه، بدون ورود در جزئیات، مصوبه مجلس تلقی نمی‌شود و از این نظر، شورای نگهبان قادر به اظهار نظر درباره آن نیست.

۲-۱-۲- نظر شورای نگهبان

- نظر به اینکه طبق اصل ۸۰ قانون اساسی، پرداخت کمک در هر مورد باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد، لذا متن ماده واحده از این جهت مغایر اصل مذکور شناخته شد.

- لازم به تذکر است چون ضمیمه ارسالی لایحه در اوراق غیررسمی و بدون تعیین تعداد مواد و تبصره‌های مصوب و فاقد امضاء می‌باشد، ضروری است ماده واحده و متن کنوانسیون و ضمائم آن به صورت رسمی تنظیم و در انتهای آن مراتب تصویب در مجلس با تعداد مواد ذکر گردد.

- همان گونه که در موارد مشابه در نظریات این شورا آمده است، اساسنامه موجود این اتحادیه باید به تصویب مجلس محترم شورای اسلامی برسد و آنچه که ارسال شده است به عنوان ضمیمه ماده واحده است و مشخص نیست که به تصویب مجلس محترم رسیده است یا خیر؟ از این جهت ابهام دارد و لازم است متن مصوب مجلس، به صورت رسمی برای این شورا ارسال گردد تا اظهارنظر ممکن شود.

۳- بحث و بررسی شورای نگهبان پیرامون لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه بین‌المللی نمایندگان عروسی مصوب ۱۳۹۰/۷/۲۰ مجلس شورای اسلامی (مرحله دوم)

۳-۱- ماده واحده

«ماده واحده- به دولت اجازه داده می‌شود در «اتحادیه بین‌المللی نمایندگان عروسی» به شرح اساسنامه پیوست عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط اقدام نماید. تعیین و تغییر دستگاه اجرایی طرف عضویت بر عهده دولت است.

تبصره- در اجرای اساسنامه ضمیمه این قانون رعایت اصول هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران الزامی است.»

۳-۱-۱- نظرات استدلالی

ایرادهای مذکور در اظهارنظر پیشین شورای نگهبان نسبت به لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه بین‌المللی نمایندگان عروسی مجلس (حذف کمک مالی دولت به این فدراسیون و همچنین ارسال اساسنامه کانون به صورت اوراق رسمی)، با اصلاحات به عمل آمده در مجلس، برطرف شده است.

۳-۱-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، ماده واحده لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه بین‌المللی نمایندگان عروسی را مغایر با قانون اساسی و موازین شرع تشخیص نداد.

۳-۲- اساسنامه اتحادیه بین‌المللی نمایندگان عروسی

«مقدمه

اتحادیه بین‌المللی نمایندگان عروسی (یونیمما) سازمان غیردولتی بین‌المللی است که اشخاصی را که به توسعه هنر عروسی کمک می‌کنند با هدف استفاده از این هنر در راستای ارزش‌های انسانی مانند صلح و تفاهم متقابل بین مردم، صرف‌نظر از نژاد و گرایش‌های مذهبی یا سیاسی و تفاوت‌های فرهنگی و با احترام به حقوق بنیادین بشر، به‌گونه‌ای تعریف شده در اعلامیه جهانی حقوق بشر سازمان ملل متحد مورخ ۱۰ دسامبر ۱۹۴۸ میلادی (۱۳۲۷/۹/۱۹ هجری شمسی) از سراسر جهان گرد هم می‌آورد.

۱- اهداف

هدف یونیمما، ترغیب هنر عروسی است. این هدف از راه‌های زیر قابل تحقق است:

- (۱) تشویق تماس و تبادل بین نمایندگان عروسکی از تمامی ملت‌ها و قاره‌ها با استفاده از تمامی وسایل ارتباطی
- (۲) برگزاری کنگره، فراهمایی، جشنواره، نمایشگاه و مسابقه یا با حمایت یونیسکو
- (۳) کمک به اعضاء اتحادیه در تضمین مردم‌سالاری، اتحاد، منافع قانونی و مالی در چهارچوب فعالیت‌های حرفه‌ای آنها به ویژه از طریق ارائه توصیه یا پیشنهاد به مراجع ذیصلاح
- (۴) تشویق آموزش حرفه‌ای
- (۵) گسترش پژوهش تاریخی، نظری و علمی
- (۶) زنده نگهداشتن سنت‌ها و تشویق نوگرایی در نمایش عروسکی
- (۷) عرضه نمایش عروسکی به عنوان ابزاری برای آموزش اخلاق و زیبایی‌شناسی
- (۸) مشارکت در کار سازمان‌های بین‌المللی دارای اهداف مشابه^۱

۳-۲-۱- نظرات استدلالی

۳-۲-۱-۱- دیدگاه مغایرت

الف) با توجه به اینکه در مقدمه اساسنامه این اتحادیه، مبنای عمل خود را اعلامیه جهانی حقوق بشر سازمان ملل متحد قرار داده است و اینکه برخی از مفاد اعلامیه مزبور، مغایر با موازین شرع است، پیوستن ایران به این اتحادیه برابر با پذیرش کلیه مفاد ناظر بر اعلامیه جهانی حقوق بشر خواهد بود. از این حیث، پذیرش این اساسنامه، مغایر با موازین شرع است.

ب) دقت در محتوای عبارات به کار رفته در مقدمه، روشن می‌سازد که اساساً تشکیل این اتحادیه و اقدامات ناظر بر آن، همگی «در راستای ارزش‌های مصرّح در اعلامیه جهانی حقوق بشر» خواهد بود؛ بنابراین، حتی گرد هم نشستن فعالان عرصه نمایشگری عروسکی، به دلیل آنکه در راستای حفظ این ارزش‌ها است، حرام و مغایر با موازین شرع است، ضمن آنکه هر اقدامی از سوی ایران، به جهت کمک به این اهداف و کمک به این تفکر، «تعاون بر اثم» است که در قرآن کریم^۱، مورد نهی صریح قرار گرفته و از این جهت نیز مشمول عنوان حرمت و خلاف موازین شرع خواهد بود.

ج) اهداف مورد اشاره در بند (۱)؛ از جمله تشویق آموزش حرفه‌ای متضمن همه گونه تشویق و کمک نسبت به فعالان این عرصه می‌باشد. اطلاق این عبارات، متضمن برخی اعمال خلاف شرع؛ از جمله آموزش نحوه بت‌سازی و مجسمه‌سازی هم می‌شود. بنابراین، کمک به چنین اتحادیه‌ای، مصداق «تعاون بر اثم» است و از این لحاظ، با موازین شرعی در تعارض است.

^۱ «تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَ التَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَ الْعُدْوَانِ: باید با یکدیگر در نیوکواری و تقوا کمک کنید، نه بر گناه و ستمکاری.»

۳-۲-۱-۲- دیدگاه عدم مغایرت

الف) اولاً ایران به اعلامیه جهانی حقوق بشر سازمان ملل متحد پیوسته است و آن را امضا کرده است؛ ثانیاً استناد به اعلامیه جهانی حقوق بشر در این اساسنامه، در مقدمه اساسنامه آمده است نه در متن اصلی به عنوان یک موضوع جزئی و قانونی؛ ثالثاً در این مقدمه، اساساً تعرضی نسبت به عمل کردن به اعلامیه جهانی حقوق بشر نشده است؛ به عبارت دیگر این اتحادیه صرفاً درصدد گرد هم آوردن فعالان عرصه نمایشگری عروسکی برای توسعه هنر عروسکی است. به همین جهت، اساساً این اتحادیه متضمن اقدام عملی خلاف شرع نیست.

ب) اولاً عروسک به معنای بت نیست که تشویق آموزش حرفه‌ای نمایشگران عروسکی، تشویق و کمک به آموزش بت‌سازی باشد. به همین جهت، با تفاوت مفهومی عنوان «عروسک» با «بت»، اساساً اطلاق‌گیری از عنوان عروسک و تسری آن به عنوان بت ناصحیح است.

ج) به طور کلی موضوع مربوط به این اساسنامه، بحث «نمایشگری عروسکی» است که یک نوع هنر دقیق و واجد اهمیت، به ویژه در زمینه تربیت کودکان است. اهدافی که این نوع از هنر نیز دنبال می‌کند تعلیم اخلاق و آداب و رسوم به مخاطبان است. بر این اساس، ترویج و تشویق چنین هنری بدون اشکال است و ارتباطی با مجسمه، صنم، بت و مسائل مربوط به آنها ندارد.

۳-۲-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، اساسنامه اتحادیه جهانی نمایشگران عروسکی را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

نظر نهایی شورای نگهبان: مصوبه مجلس در خصوص لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه بین‌المللی نمایشگران عروسکی، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.